



REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT
DHE SPORTIT
INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

**PROGRAMI I ZHVILLIMIT PROFESIONAL
PËR EFEKT MARRJEN E SHKALLËVE TË KUALIFIKIMIT
TË MËSUESVE TË LËNDËS “AFTËSIM PËR JETËN”
2014**

1) HYRJE

Programi i zhvillimit profesional për efekt marrjen e shkallëve të kualifikimit të mësuesve të “Aftësim për jetën” është hartuar nga grupi i punës, i ngritur nga Instituti i Zhvillimit të Arsimit – IZHA për t’u ardhur në ndihmë të gjitha Drejtorive Arsimore Rajonale dhe Zyrave të Arsimit të rretheve, si dhe të gjithë mësuesve të lëndës “Aftësim për jetën” për t’u përgatitur për testimin kombëtar për marrjen e shkallëve të kualifikimit.

Programi është zhvilluar duke iu përgjigjur kërkesave që MAS-i ka vendosur për mësuesit që kualifikohen. Programi është hartuar duke mbajtur parasysh se fushat kryesore në të cilat testohen njohuritë dhe aftësitë e mësuesve janë:

- dokumentet zyrtare¹ të cilat kanë të bëjnë me veprimtarinë mësimore – edukative të mësuesve;
- programet përkatëse lëndore;
- aspekte të pedagogjisë dhe metodologjisë në mësimdhënie-nxënie në përgjithësi si dhe të lëndës “Aftësim për jetën” në veçanti;
- aspekte të etikës dhe komunikimit;
- aspekte të drejtshkrimit të gjuhës shqipe;
- përmbajtjen shkencore të lëndës së “Aftësim për jetën”, sipas programit lëndor përkatëse.

2) QËLLIMI I PROGRAMIT

Programi i zhvillimit profesional për efekt marrjen e shkallëve të kualifikimit të mësuesve të “Aftësim për jetën” është hartuar për të mbështetur dhe nxitur zhvillimin profesional të tyre. Programi është hartuar nga grupi i punës duke mbajtur parasysh përmbushjen e dy qëllimeve kryesore.

- *Së pari*, të ofrohet si një program orientues për t’u ardhur në ndihmë Drejtorive Arsimore Rajonale dhe Zyrave të Arsimit të rretheve si dhe të gjithë mësuesve të lëndës së “Aftësim për jetën” në arsimin parauniversitar për të realizuar veprimtaritë kualifikuese

¹ Është fjala për të gjitha dokumentet ligjore, urdhëresat dhe udhëzimet e MAS-i që zbatohen në shkollë duke u përqendruar në ato të viteve të fundit.

dhe trajnuese në bazë rrethi. Në këtë aspekt programi mund të plotësohet nga DAR/ZA-të përkatëse, sipas kushteve dhe mundësive konkrete.

- *Së dyti*, si një program i detyruar, veçanërisht për mësuesit që këtë vit do të marrin shkallët e kualifikimit, në mënyrë që ata të realizojnë një përgatitje gjithëvjetoje, për të përballuar me sukses kërkesat që ka testimi kombëtar për efekt marrjen e shkallëve të kualifikimit.

Programi synon:

- Rritjen e përgjegjshmërisë së mësuesve për njohjen dhe zbatimin e legjislacionit arsimor e në mënyrë të veçantë të risive më të fundit të reformës arsimore.
- Rritjen e aftësive dhe kompetencave profesionale të kuadrit mësimdhënës, për të ndikuar drejtpërdrejtë në rritjen e efektivitetit të procesit mësimor, drejt një mësimdhënieje të suksesshme.
- Rritjen e përgjegjshmërisë së mësuesve për domosdoshmërinë e njohjes së koncepteve bazë dhe ligjësive shkencore të lëndës si dhe të zbatimit të tyre në praktikë, në përputhje me specifikat e moshës së nxënësve dhe të klasës ku japin mësim.
- Rritjen e përgjegjshmërisë së mësuesve për njohjen dhe zbatimin e rregullave të etikës dhe komunikimit në punën e tyre në shkollë.
- Rritjen e aftësive të mësuesve në drejtim të zbatimit me saktësi të rregullave drejtshkrimore të shqipes.
- Realizimin në praktikë nëpërmjet demonstrimit konkret të aftësive të fituara, e në mënyrë të veçantë nëpërmjet vlerësimit të arritjeve përmes testimit.

3) PËRMBAJTJA E PROGRAMIT

Programi i zhvillimit profesional për efekt marrjen e shkallëve të kualifikimit të mësuesve të “Aftësim për jetën” është strukturuar sipas fushave kryesore të zhvillimit profesional, të përmendura më sipër, për të cilat testohen mësuesit. Për secilën fushë janë renditur njohuritë dhe aftësitë bazë që duhet të zotërojë mësuesi i lëndës së “Aftësim për jetën” që të përmbushë me sukses rubrikat e testimit.

Programi është ndërtuar duke pasur si pikënisje standardet bazë të përgjithshme të mësuesit si dhe në standardet e mësuesit të lëndës “Aftësim për jetën”. Përshkallëzimi i kompetencave profesionale që lidhen me secilën fushë të testimit do ta ndihmojnë mësuesin që të identifikojë nevojat e tij si dhe çështjet në të cilat duhet të thellohet më shumë.

Për të qenë lehtësisht i përdorshëm, programi është paraqitur sipas një formati të caktuar. Sipas këtij formati, për secilën fushë prezantohen kompetencat që mësuesit duhet të zotërojnë në fushën e njohurive dhe aftësive si dhe literatura përkatëse rekomanduese që u vjen në ndihmë për zotërimin e këtyre kompetencave.

PËRMBAJTJA E PROGRAMIT

Fusha: Dokumentet zyrtare

Rezultati Mësuesi do të jetë i aftë:	Literatura
<ul style="list-style-type: none"> • të njohë në mënyrë të veçantë: <ul style="list-style-type: none"> - ligjin për sistemin arsimor Parauniversitar; - dispozitat normative për arsimin parauniversitar. • të shpjegojë dhe të jetë i qartë për të drejtat dhe detyrat e nxënësit; • të shpjegojë dhe të jetë i qartë për të drejtat dhe detyrat e mësuesit; • të dijë dhe kuptojë funksionin që kanë organet kolegjiale në shkollë; • të kuptojë funksionimin e qeverisë së nxënësve dhe senatit në shkollë; • të zbatojë drejt udhëzimet e ndryshme të dala nga MASH, duke qenë të përgjegjshëm në zbatimin e kërkesave të dokumentacionit shkollor. <ul style="list-style-type: none"> -“Për hartimin e objektivave të arritjeve të nxënësve” si dhe -“Për zhvillimin e orëve të lira”. -“Për lirinë e mësuesit për orët mësimore të parashikuara në programin lëndor”. - Për paraqitjen e personelit të shkollës në mjediset shkollore”. • të respektojë të gjitha udhëzimet sipas kërkesave përkatëse. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ligji Nr. 69/2012 për Sistemin Arsimor Parauniversitar në Republikën e Shqipërisë. • Urdhri për miratimin e Dispozitave Normative për arsimin parauniversitar (DN), Nr 343, datë 19.08.2013. • Kodi Etik 2013 • Udhëzimi Nr. 49, dt. 27.12.2006 i MASH "Për hartimin e objektivave të arritjeve të nxënësve". • Udhëzimi Nr.38 , dt.09.10.2007 i MASH "Për zhvillimin e orëve të lira në shkollë". • Udhëzimi Nr. 35, dt.09.10.2007 i MASH “Për lirinë e mësuesit për orët mësimore të parashikuara në programin lëndor” • Udhëzimi Nr. 37, dt.09.10.2007 i MASH “Për paraqitjen e personelit të shkollës në mjediset shkollore” • Udhëzim Nr. 16, dt. 24.07.2012 për vitin shkollor 2012-2013 në sistemin arsimor parauniversitar. • Udhëzimi Nr. 21, datë 23.07.2010 “Për normat e punës mësimore edukative dhe numrin e nxënësve për klasë në institucionet e Arsimit Parauniversitar”. • Udhëzimi i Altertekstit 2010-2011 dhe Paketa informuese “Altertekst 2012” • Rregullore për procesin e maturës shtetërore 2013 në Republikën e Shqipërisë, dt. 07.01.2013 • Rregulloren Nr 4998, datë 27.07.2010 për vlerësimin e nxënësit në gjimnaz • “Kualifikimi i mësuesve” – Teste 2008, 2009, 2010”, IKT • Kuadri normativ dhe rregullues i veprimtarisë së institucioneve arsimore pasqyruar në Udhëzimin Nr. 46 ,date 23 .08.2013, “Për vitin shkollor 2013 - 2014 në Sistemin Arsimor Prauniversitar”
Fusha: Programet lëndore KARRIERA DHE AFTËSIM PËR JETËN - Aftësim për jetën	
Rezultati Mësuesi do të jetë i aftë:	Literatura

<ul style="list-style-type: none"> • të shpjegojë çfarë kupton me standard përmbajtjeje; • të shpjegojë çfarë kupton me standard arritjeje; • shpjegojë risitë e fushës së karriera dhe aftësim për jetën dhe si zbatohet ajo në shkollë; • të shpjegojnë ndërtimin e strukturës së programit Aftësim për jetën dhe përkatësisht të linjave që jep; • të shpjegojë ndryshimin midis objektivave të përgjithshme të lëndës nga objektivat e përmbajtjes; • të dallojë konceptet kryesore që duhet të japë; • të dallojë aftësitë që duhet të përftojnë nxënësit përmes programit të lëndës; • të përshkruajë hapat e ndjekura për realizimin e objektivave mësimore; • të planifikojë mjetet e nevojshme për realizimin e orës së mësimi, duke dhënë momentet kur i përdor ato; • të zbërthejë sipas objektivave me tri nivele objektivat e një linje të dhënë nga programi mësimor; • të zbërthejë objektivat e përmbajtjes sipas linjave, duke i përshtatur ato në tema mësimore (plan tematik – modele për një linjë të caktuar të programit); • të vendosë objektivat e orës së mësimi në linjat përkatëse të programit duke u mbështetur në Taksonominë afektive; • të hartojë një projekt lidhur me një çështje nga lënda. 	<ul style="list-style-type: none"> • Korniza Kurrikulare e gjimnazit IKT -2009. • Standardet e të nxënit për gjimnazin “Karriera dhe aftësim për jetën” në veçanti “Aftësim për jetën” - botim i IKT 2008. • Programet lëndore të - Aftësim për jetën gjimnaz, botim 2008. • Udhëzuesi lëndor për gjimnazin, lënda “Aftësim për jetën”- IKT, 2009 • Manual ndihmës informativ- “Aftësi për jetën” – botim – IKT 2009
--	--

Fusha : Aspekte të pedagogjisë dhe metodologjisë në mësimdhënie-nxënie

Rezultati Mësuesi do të jetë i aftë:	Literatura
<ul style="list-style-type: none"> • të zotërojë një larmi metodash/strategjish të mësimdhënies efikase për lëndën Aftësim për jetën; • të planifikojë mësimin, bazuar mbi një teknikë apo metodë mësimore; • të organizojë mësimin bazuar në objektiva për 	<ul style="list-style-type: none"> • Literaturë që ka në fokus metodat e mësimdhënies ndërvepruese, me në qendër nxënësin. • Udhëzues dhe materiale mbështetëse që orientojnë për hartimin e objektivave të orës së mësimi, përgatitjen e ditarit të mësuesit,

<p>çdo linjë mësimore;</p> <ul style="list-style-type: none"> • të hartojë një plan ditari sipas një skeme të caktuar, duke dhënë shpjegimet përkatëse; • të shpjegojë metodën e bisedës, së kërkimit, punës në grupe, të projektit dhe mënyrën e funksionimit të tyre gjatë orëve të veçanta; • të shpjegojë metodën me në qendër nxënësin; • të kuptojë përdorimin e teknikave të tilla të Menduarit Kritik si: brainstorming, klaster, Diagramin e Venit etj., gjatë mësimdhënies për lëndën Aftësim për jetën; • të planifikojë mësimin, bazuar mbi një teknikë apo metodë mësimore; • të shpjegojë teknikat e vlerësimit; • të planifikojë mjetet e nevojshme për realizimin e orës së mësimit, duke dhënë momentet kur i përdor ato; • të përdorë media të ndryshme gjatë mësimdhënies në klasë si: kompjuter, DVD, Cd etj. 	<p>organizimin e orës së mësimit.</p>
---	---------------------------------------

Fusha: Aspekte të etikës dhe komunikimit

<p>Rezultati Mësuesi do të jetë i aftë:</p>	<p>Literatura</p>
<ul style="list-style-type: none"> • të njohë rregullat e etikës dhe sjelljes që duhen respektuar në marrëdhënie me drejtuesit e institucionit arsimor, stafin pedagogjik, nxënësit, prindërit dhe komunitetin; • të sillet në përputhje me rregullat e etikës dhe të sjelljes në marrëdhënie me drejtuesit, stafin pedagogjik, nxënësit, prindërit dhe komunitetin gjatë punës së tij brenda dhe jashtë institucionit arsimor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kodi i Etikës së Mësuesve në Arsimin Parauniversitar publik dhe privat, i datës 12.11.2012. • Literaturë dhe materiale burimore që trajtojnë çështje të etikës dhe të komunikimit.

Fusha: Aspekte të drejtshkrimit të gjuhës shqipe

<p>Rezultati Mësuesi do të jetë i aftë:</p>	<p>Literatura</p>
<ul style="list-style-type: none"> • të njohë rregullat e drejtshkrimit të standardit të gjuhës shqipe; • të zbatojë rregullat e drejtshkrimit gjatë veprimtarive në institucionin arsimor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Literaturë dhe udhëzues metodikë për përdorimin e rregullave të drejtshkrimit të gjuhës shqipe.

Fusha : Përmbajtja shkencore e lëndës: “Aftësim për jetën”

Rezultati Mësuesi do të jetë i aftë:	Literatura
<ul style="list-style-type: none">të demonstrojë njohuri të qëndrueshme dhe të sakta shkencërisht;të shpjegojë përmbajtjen si dhe përdorimin e materialeve burimore të përshtatshme për procesin mësimor përgjatë këtyre linjave: <p style="text-align: center;">1. EDUKIMI SHËNDETËSOR</p> <ul style="list-style-type: none">ShëndetiTë ushqyerit e shëndetshëmAlkooli dhe drogat e tjeraBarnat (ilaçet)SeksualitetiEdukimi mbi HIV-SIDËN. <p style="text-align: center;">2. SJELLJA E SIGURT</p> <ul style="list-style-type: none">Siguria në shtëpiSiguria në shkollëSiguria gjatë procesit të punëve të ndryshme në shtëpi, në vende pune dhe gjatë veprimtarive të ndryshme sportiveSiguria në rrugëParandalimi i krimit. <p style="text-align: center;">3. NDIHMA E PARË</p> <ol style="list-style-type: none">Rëndësia e ndihmës së parëRastet kryesore, të cilat kanë nevojë për ndihmën e parëRastet kryesore të emergjencaveRastet e emergjencave jashtë shtëpisë	<ol style="list-style-type: none">Programi lëndor “Aftësi për jetën”,Manuali për mësuesit/et e aftësive për jetën – botim i IKT, 2009.Tekstet e lëndës “Aftësi për jetën” për nxënësit/et e gjimnazit – botime nga SHB të ndryshme;